

**Excursie ijzerzandsteen
Diest**

19 september 2014

Marleen De Ceukelaire & Michiel Duser
KBIN - BGD

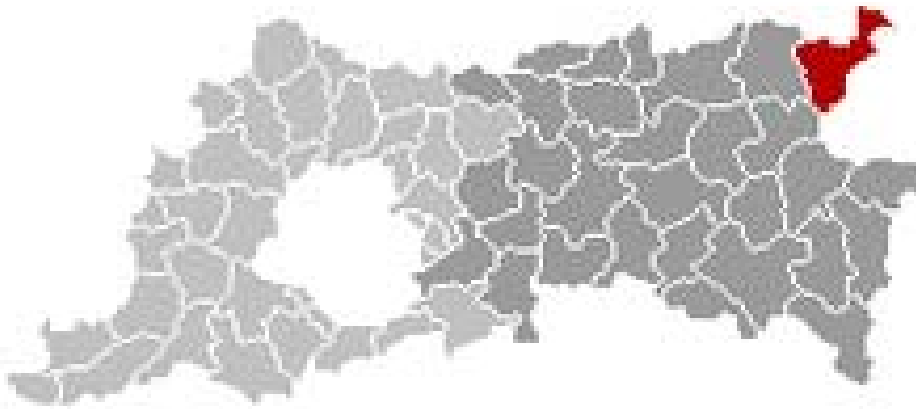
Inhoud

1. Begijnhofkerk (Sint-Catharinakerk) 13de – 14de eeuw
2. Begijnhof (17de – 18de eeuw)
3. Amfitheater – oude groeve (1939)
4. Ruïne Sint-Jan de Doperkerk (13de eeuw)
5. Warandepark – Tafelrond (11de eeuw)
6. Warandepark – Burchtmuur, restanten van de 2 torens, klinkende put (begin 13de eeuw)
7. Flatgebouw 20ste eeuw
8. Sint-Barbarakerk 17de eeuw
9. Huisjes recente restauratie 20ste eeuw + oud huisje hoek De Fortuyn 16de eeuw - Guido Gezellestraat
10. Sint-Sulpitius- en Dionysiuskerk (1321-1534)
11. Lakenhal en kanon (14de eeuw)
12. Onze-Lieve-Vrouwekerk (13de eeuw)

tijdljn

11e	12e	13e	14e	15e	16e	17e	18e	19e	20e
Warande park tafelrond		Sint-Jan de Doperkerk	Sint-Sulpitiuskerk		Hof van Nassau	Sint-Barbarakerk			Amfitheater
		Warandepark burcht	Lakenhal		De Fortuyn	Begijnhof - huisjes			restauratie
		Onze-Lieve-Vrouwekerk							flatgebouw
		Begijnhofkerk							

Gemeente Diest

Bron : Wikipedia

Diest is een gemeente in het oosten van Vlaams-Brabant die grenst aan de provincie Limburg. Ze ligt op de grens tussen het Hageland en de Kempen. De stad was gedurende de middeleeuwen vooral gekend omwille van zijn lakennijverheid en –handel. Het Diestse laken was tot ver buiten de eigen stadsgrenzen bekend.

De gemeente heeft ook zijn naam gegeven aan de geologische periode “Diestiaan” met zandlagen gekend als de Formatie van Diest waarin de ijzerzandsteenbanken voorkomen die in het Hageland intensief als bouw materiaal werden gebruikt. Ook binnen de stad Diest is deze bouwsteen opvallend aanwezig. Een ideale plaats dus om de ijzerzandsteen van naderbij te bekijken.

1. Begijnhofkerk (Sint-Catharinakerk) 13de – 14de eeuw

Sint-Catharinakerk voor de aanvang van de restauratiewerken.

Van de oude kapel, die hier gebouwd werd in gebouwd werd rond 1265, blijft niets meer over. In de 14de eeuw werd ze vervangen door de huidige gotische kerk. De Sint-Catharinakerk is volledig opgetrokken uit ijzerzandsteen. De kerk wordt grondig gerenoveerd. Men heeft er voor geopteerd de kerkmuren te schilderen zodat de ijzerzandsteen nog moeilijk te herkennen is.

2. Begijnhof (17de – 18de eeuw)

De oorsprong van het begijnhof wordt in de 13de eeuw gesitueerd. Begijnen zijn vrouwen die een gelofte van kuisheid afleggen maar niet tot een kloosterorde willen toetreden. Ze blijven eigenaar van hun bezittingen en moeten instaan voor hun eigen inkomen.

In de 17de eeuw kende het begijnhof een sterke groei. De meeste huizen die we vandaag zien dateren uit de tweede helft van de 17de eeuw. Boven de deur werd een nis voorzien met de beschermheilige van dat huis. De Franse revolutie eind 18de eeuw maakte een einde aan deze bloeiperiode. Eerste helft 20ste eeuw waren alle begijnen verdwenen. De huizen en conventen hebben een andere bestemming gekregen maar het geheel werd goed bewaard en is 1998 als Werelderfgoed erkend.

De huizen zijn dikwijls afgewerkt met ijzerzandsteen, maar de ook witte Gobertangestein is opmerkelijk aanwezig.

3. Amfitheater – oude groeve (1939)

Het Warandepark is een voorbeeld van de Hagelandse Diestaanheuveld. In het oosten van deze heuvel was een steengroeve, die stenen leverde voor de bouw van de Burcht van Diest, die gelegen was bovenop de heuvel en dateert uit de 11de – 13de eeuw. De ijzerzandstenen die we er nu kunnen waarnemen zijn aangebracht.

4. Ruïne Sint-Jan de Doperkerk (13de eeuw)

Deze kerk werd in de 13de eeuw volledig in ijzerzandsteen gebouwd. Tijdens de godsdienstoorlogen van de 16de eeuw werd deze parochiekerk in brand gestoken. Aangezien de parochie nog maar weinig mensen telde, werd enkel het koor gerestaureerd. Tot 1823 bleef de kerk in gebruik. Niet veel later stortte het dak boven het koor in.

5. Warandepark – Tafelrond (11de eeuw)

Op de hoogste plaats in het Warandepark ligt een vierkant stenen oppervlak waarbij ook ijzerzandsteen werd gebruikt. Dit is een getuigenis van de toren, in de 11de eeuw als vesting gebouwd door de baanderheren van Diest. Deze vesting bestond uit een vierkante stenen toren (mottetoren), waarvan slechts enkele stenen zijn overgebleven.

6. Warandepark – Burchtmuur, restanten van de 2 torens, klinkende put (begin 13de eeuw)

Later werd er door de heren van Diest, die in de middeleeuwen over de stad regeerden, een grotere burcht gebouwd in ijzerzandsteen. Restanten van de burcht op de heuvel werden bij opgravingen blootgelegd. We herkennen een 55m lange muur geflankeerd door telkens 2 ronde torens. Iets verder bevindt zich de “klinkende put”, een waterput opgebouwd uit ijzerzandsteen. In het park merken we ook een trap op gemaakt uit ijzerzansteen. De basislaag van de muur rond het park is gemaakt uit sterk verweerde ijzerzandsteenblokken.

7. Flatgebouw 20ste eeuw

Op de hoek van de Peetersstraat en de Graanmarkt staat een 20ste eeuwse flat in moderne stijl waarvan de ondergevel volledig is opgetrokken in ijzerzandsteen.

8. Sint-Barbarakerk 17de eeuw

Deze kerk dateert uit de 17de eeuw en is de enige barokke kerk in Diest. Oorspronkelijk werd deze kerk gebouwd door de Augustijnen wier embleem nog terug te vinden is hoog in de gevel. Onder Frans bewind werd de kerk gebruikt als opslagplaats. Eind 19de eeuw werd ze gerestaureerd door de orde van de Kruisheren. Opmerkelijk in deze kerk is het veelvuldig gebruik van vulpasta die jammer genoeg wat betreft kleur afwijkt van de originele steen en zo gemakkelijk te herkennen is. We merken ook duidelijk dat er verschillende generaties van ijzerzandsteen voorkomen.

9. Huisjes recente restauratie 20ste eeuw + oud huisje hoek De Fortuyn 16de eeuw - Guido Gezellestraat

Verderop in de Guido Gezellestraat is ijzerzandsteen, evenals de witte Gobertangesteente, verwerkt in verschillende particuliere woningen. Op de hoek met de F.Moonsstraat bevindt zich De Fortuyn, een 16de eeuwse woning met een plint en deurlijst in ijzerzandsteen.

De Fortuyn

10. Sint-Sulpitius- en Dionysiuskerk (1321-1534)

Op de Grote Markt staat de grote Sint-Sulpitius- en Dionysiuskerk, genoemd naar twee heiligen, respectievelijk de bisschop van Bourges en de bisschop van Parijs. De kerk werd ontworpen naar het model van de Franse gotische kathedralen. De westertoren is opgetrokken in witte Gobertangesteente, de rest van de kerk in ijzerzandsteen. Meer dan twee eeuwen (14de tot 16de eeuw) werd aan de kerk gewerkt. Daarna werd nog een barok beiaardtorentje toegevoegd, bijgenaamd “de Mosterdpot”.

11. Lakenhal en kanon (14de eeuw)

In de 14de eeuw werd een grote gotische hal gebouwd in ijzerzandsteen. In de 14de en 15de eeuw leefden de inwoners in grote welstand vooral door lakenhandel en –nijverheid. Eind 17de eeuw verdween de lakenhandel in Diest en kreeg de hal verschillende functies. In

de 19de eeuw werd de voorgevel aangepast en geschilderd.

Het kanon voor de lakenhal staat op een ijzerzandstenen sokkel.

12. Onze-Lieve-Vrouwekerk (13de eeuw)

De Onze-Lieve-Vrouwekerk is de oudste kerk van Diest. Tot in de 13de eeuw stond daar de burchtkapel van de heren van Diest. Later werd de kapel vervangen door een vroeggotische kerk in ijzerzandsteen. De kerk werd verschillende malen zwaar beschadigd. In 1830 kwamen de gewelven van het koor naar beneden. Eind 19de eeuw pas werd de kerk hersteld, er werd zelfs gedacht een 65 m hoge toren toe te voegen, maar die is er nooit gekomen.

